

“Basınç Yaralanması” Anlatımında Kavram Haritalarının Kullanımı: Nitel Araştırma

Using Concept Maps “Pressure Injury” Lecture: Qualitative Research

Rumeysa YILDIZ¹, Nigar ÜNLÜSOY DİNÇER²

ÖZ

Araştırma, kavram haritası ile hazırlanan “Basınç Yaralanmaları” konusunda öğrencilerin kavram haritalarına yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bir Üniversitenin Hemşirelik Bölümü birinci sınıfında öğrenim gören ve “Hemşirelik Esasları” dersi kapsamında araştırmacıların beceri laboratuvar grubunda yer alan 25 öğrenci, örneklemini ise; araştırma kriterlerine uyan, çalışmanın yapılacağı tarihte laboratuvarda hazır bulunan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 10 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin kavram haritalarına yönelik görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmış, anlamsal olarak benzerliklerine göre birleştirilmiş ve bu görüşleri temsil edebilecek kod isimleri oluşturularak her bir kod altında birleştirilmiştir. Kodlar anlam bütünlüğüne göre gruplandırılmış ve bu kodları temsil edebilecek, tema isimleri oluşturulmuştur.

Araştırmada öğrenciler kavram haritalarını anlaşılır, derse merak uyandıran, akılda kalıcı ve eğlenceli bir yöntem olarak tanımlamışlardır. Bu tanımlamalar öğrenme sürecinin üç alanına göre kategorize edilmiş; ve öğrencilerin büyük çoğunluğu (n:8) kavram haritalarının öğrenme sürecine olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin çoğunluğunun kavram haritalarını öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcılık sağlayan, bütüncül yaklaşımı destekleyen eğlenceli bir yöntem olarak gördüğü söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik eğitimi, Hemşirelik öğrencileri, Kavram haritası, Nitel çalışma

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the students' opinions about the “Pressure Injuries course” prepared by concept maps.

The study group of research consisted of 25 first year students who attend researcher's skill laboratory within “Fundamentals Of Nursing” course in 2017-2018 academic year sipping term at an University of Nursing Department, 10 students in conformity with the criterias of research, attend in laboratovary group and approve and adap to investigation constituted the population of the study. The students' views on concept maps are combined according to their semantic similarities and combined under each code by creating the code names that can represent these views. Codes are grouped according to cohesion, and the names of the themes are created.

In the study, students defined concept maps as an understandable, intriguing, catchy and entertaining method. These definitions are categorized according to three areas of the learning process; and the majority of students (n:8) stated that concept maps have positive effects on the learning process.

In conclusion it can be said that the majority of the students see concept maps as an enjoyable method that makes them easy to learn, improve the persistence and support the holistic approach.

Key Words: Nursing education, Nursing students, Concept map, Qualitative study

Bu araştırma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 23.03.2018 tarihi (2018/59) numaralı etik kurul onayı alınmıştır.

¹ Araştırma Görevlisi Dr., Rumeysa YILDIZ, Hemşirelik Esasları, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, rumeysayildiz@karatekin.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3129-6724

² Doç. Dr., Nigar ÜNLÜSOY DİNÇER, Hemşirelik Esasları, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, nigardincer@aybü.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9578-5669

İletişim / Corresponding Author: Rumeysa YILDIZ
e-posta/e-mail: rumeysayildiz@karatekin.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 01.10.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 24.04.2024

GİRİŞ

Eğitim “kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği bir davranış değişim sürecidir”.¹ Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ve bilgi kaynaklarına erişim kolaylığı birçok sektörü etkilediği gibi mevcut eğitim sektörünü de etkileyerek eğitimde yenilikçi yaklaşımları beraberinde getirmiştir. Bu yaklaşımlar eğitimde öğreneni aktif kılmayı, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirerek anlamlı öğrenmeyi sağlamayı hedeflemektedir.²⁻⁵

1950’li yıllardan günümüze kadar çeşitli anlamlı öğrenme yöntemleri eğitim kuramcıları tarafından geliştirilmiştir. Anlamlı öğrenme, yeni öğrenilen kavramların, zihinde önceden edinilmiş bağlantılı kavramlar altına bilinçli olarak belirli bir düzen ve hiyerarşi içerisinde birleştirilmesiyle oluşur.^{5,6} Anlamlı öğrenme, yeni bilgilerin mevcut bilgi ağ yapısına sıkıca bağlanarak, öğrenmenin kalıcı olmasını ve uzun zaman sonra bile hatırlanmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda geliştirilen anlamlı öğrenme yöntemlerinden biri de kavram haritalarıdır.⁵⁻⁷

Kavram haritaları David Ausubel’in anlamlı öğrenme kuramı çerçevesinde, Joseph. D. Novak ve D. Bob Gowin’in Cornell Üniversitesi öğrencileriyle beraber yürüttükleri bir araştırma projesi sonucunda geliştirilmiştir. Novak ve Gowin, kavram haritalarını, “öğrencilerin bilişsel yapısının geliştirilmesi ve öğrencinin hali hazırda bildiklerini dışsallaştırmasına olanak sunan, bir eğitim aracı” olarak tanımlamıştır.^{5,6} Kavram haritaları okul öncesinden üniversiteye kadar; planlama, öğretim ve değerlendirme aracı olarak eğitimin her aşamasında kullanılmaktadır.⁵⁻⁸ Kavram haritalarının eğitimde kullanımı, bireylerin edindikleri bilgiyi anlamlı kodlamalar yaparak uzun süreli belleğe göndermesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede haritalar bireylerin zihinlerindeki yeni kavramın daha önce öğrenmiş olduğu kavramlar arasındaki yerini görmesine, ezberci öğrenme yerine

anlamlı öğrenme yaklaşımını benimsemesine rehberlik etmektedir.⁵⁻⁸

Hemşirelik eğitimi, öğrencilere mesleki ve kültürel bilgi kazandırmayı hedefleyen teorik eğitim, klinik ve kavramsal becerileri geliştiren uygulamalı eğitimleri içermektedir. Hemşirelik eğitiminin amacı öğrencilere hemşirelik mesleğine özgü bilgi ve becerileri, rol ve sorumlulukları kazandırabilmektir.^{2-4,10} Bu amaç doğrultusunda hemşirelik eğitiminde öğrenenin aktif konumda olduğu, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirebilecek yenilikçi yaklaşımların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Bu yaklaşımlardan biri de kavram haritalarıdır.^{9,11-14}

Kavram haritalarının hemşirelik eğitiminde kullanımı, öğrencilerin karmaşık bilgileri anlamlı öğrenme yoluyla somutlaştırarak kalıcı olarak edinmesine, kavram haritalarındaki şemalar arasında bağlantıları kurarak eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmesine, sağlık hizmeti sunulan bireyleri her yönü ile değerlendirerek hasta merkezli bakım gerçekleştirilmesine ve hem teorik hem de klinik öğrenme aktivitelerinde öğrenme motivasyonunun sağlanmasına yardımcı olmaktadır.¹¹⁻²³ Kavram haritalarının öğrenme ve öğretme sürecinde önemi ele alındığında; özellikle hemşirelik öğrencilerinin anlamakta güçlük yaşadıkları konularda kullanımının, anlamlı öğrenmeyi sağlayarak derse yönelik olumlu duygu ve düşünceler geliştirmelerine, öğrenme güdü ve motivasyonlarını artırmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma, kavram haritası ile hazırlanan “Basınç Yaralanmaları” konusunda öğrencilerin kavram haritalarının öğrenme sürecine etkisine yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırmada “Hemşirelik 1. Sınıf öğrencilerinin kavram haritalarına yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

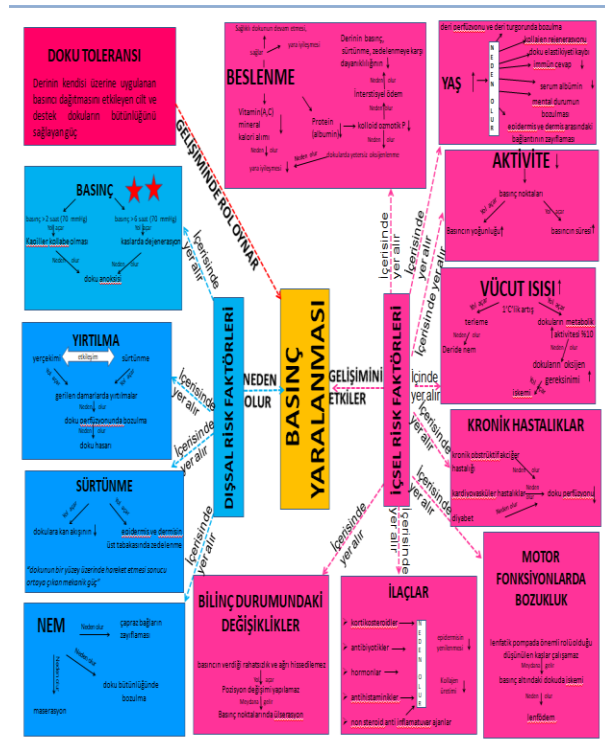
MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Türü

Araştırma kavram haritası ile hazırlanan “Basınç Yaralanmaları” konusunda hemşirelik 1. Sınıf öğrencilerinin kavram haritalarının öğrenme sürecine etkisine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla fenomenolojik nitel desende gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2017–2018 Eğitim Öğretim yılında bir Üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü birinci sınıfta öğrenim gören ve “Hemşirelik Esasları” dersi kapsamında araştırmacıların beceri laboratuvarında yer alan 25 öğrenci, örneklemini ise; çalışmanın yapıldığı tarihte laboratuvarda hazır bulunan, araştırma kriterlerini sağlayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 10 öğrenci oluşturmuştur.

Şekil 1. Basınç Yaralanması Risk Faktörlerinin Anlatımında Kullanılan Kavram Haritası

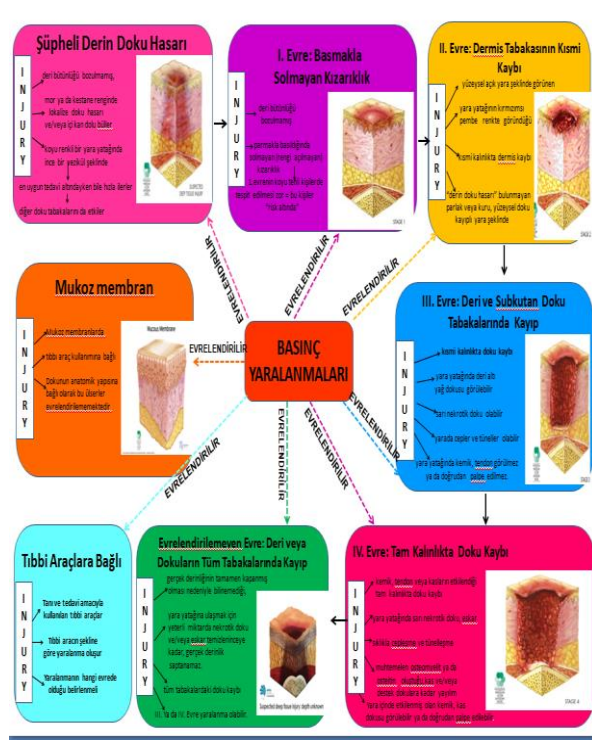
Literatürde odak grup görüşmesi için ideal katılımcı sayısının 6-8 arasında değişebileceği belirtilmektedir.^{23,24} Amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Veri Toplanma Aracı ve Yöntemleri

Araştırma, Niteliksel Araştırma Raporlama İçin Konsolide Kriterler (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research) yönergelerine uygun olarak raporlanmıştır.^{25,26} Örneklem grubunda yer alan öğrencilere görüşmenin yeri ve saati hakkında bilgi verilmiş ve görüşmenin yapılacağı salon görüşmeye uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilere araştırmanın amacı, tartışma sürecine ilişkin bazı temel uyulması gereken kurallar ve görüşmenin yaklaşık süresi açıklanmıştır.

Öğrencilere “Basınç Yaralanması” konusu ilk olarak literatür doğrultusunda Power Point programında hazırlanmış slaytlar kullanılarak geleneksel yol ile aktarılmıştır. Daha sonra araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere aynı konu araştırmacı tarafından hazırlanan sekiz adet kavram haritaları ile anlatılmıştır. Hazırlanan kavram haritalarından ikisi aşağıda verilmiştir (Şekil 1,2). Kavram haritaları ile ders anlatımı sonrası öğrencilerin öncelikle yazılı görüşleri alınmış ve ardından odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Görüşmelerde yapı bakımından yarı yapılandırılmış açık uçlu veri toplama aracı kullanılarak veriler toplanmıştır. Odak grup görüşmelerinde ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Araştırmacıdan biri de raportör olarak not almıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda, “Basınç Yaralanması” konusunda öğrencilerin geleneksel yöntem ve kavram haritası ile ders anlatımına ilişkin bakış açılarını sorgulayan 4 soru hazırlanmıştır.

Şekil 2. Basınç Yaralanması Evrelerinin Anlatımında Kullanılan Kavram Haritası

Görüşme Soruları

1. Şuana kadar işlenen dersleri düşündüğünüzde klasik/ geleneksel yol ile ders anlatımına ilişkin deneyimleriniz nelerdir? Anlatabilir misiniz?

2. Ders anlatımında şuana kadar size verilen öğrenme yöntemlerinden farklı bir öğretim yöntemi olan kavram haritası kullanımını hakkında ne düşünüyorsunuz? (Lütfen açıklayınız)

3. Geleneksel yöntem ile karşılaştırdığınızda size göre kavram haritaları ile ders anlatımının üstün yönleri nelerdir? (Lütfen açıklayınız)

4. Geleneksel yöntem ile karşılaştırdığınızda size göre kavram haritaları ile ders anlatımının zayıf yönleri nelerdir? (Lütfen açıklayınız)

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır. Kavram haritaları ile ders anlatımı sonrası öğrencilerin öncelikle yazılı görüşleri alınmış ve ardından

görüşmeyi kabul eden öğrencilerle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Derinlemesine görüşme için veriler tekrar edene kadar öğrenciler örnekleme dahil edilmeye devam edilmiştir (n=10).

Görüşmede öğrencilerin orijinal görüşleri ve görüşme sırasında tutulan gözlem notları bilgisayar ortamında yazıya aktarılmıştır. Görüşler, anlamsal olarak benzerliklerine göre birleştirilmiş ve bu görüşleri temsil edebilecek kod isimleri oluşturularak her bir kod altında birleştirilmiştir. Kodlar anlam bütünlüğüne göre gruplandırılmış ve bu kodları temsil edebilecek, tema isimleri oluşturulmuştur. Araştırmacılar kodların ve temaların oluşturulmasında birbirinden bağımsız çalışmıştır. Daha sonra bir araya gelerek, yapılan analizler tartışılmış ve temalara son şekli verilmiştir. Katılımcılara sorulan sorular ana temaları, bu ana temalara yönelik öğrencilerin görüşleri alt temalar olarak kodlanmıştır. Daha sonra kategoriler oluşturularak çözümlenmeler yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için etik kurul izni (59/23.03.2018), ilgili Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölüm başkanlığından araştırmanın yapılabilmesi için kurum izni alınmıştır. Görüşmelerin ses kayıt cihazına kayıt edilmesi için öğrencilerden izin alınmıştır. Ayrıca öğrencilerden de araştırmaya katılıma yönelik yazılı onamları alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın verileri bir üniversitede okuyan hemşirelik öğrencilerinin öz bildirimleri ile sınırlıdır.

Teşekkür

Araştırma sürecinde tüm içtenlikleri ile görüşlerini bildiren öğrencilerimize teşekkür ederiz.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin kavram haritalarına yönelik görüşleri “Öğrenme Süreci” başlığı altında toplanmış ve süreçte yer alan alanlar doğrultusunda kategorize edilmiştir (Tablo 1, Şekil 3).

Tablo 1. Kavram Haritaları ile Öğrenme Sürecine İlişkin Oluşturulan Tema ve Alt Temalar

Kategori	Temalar	Alt temalar
Kavram Haritaları ile Öğrenme Süreci	Bilişsel Alan	Hatırlama/bilgi Kavrama Analiz/Sentez
	Duyuşsal Alan	Duygular Tutumlar
	Psikomotor Alan	Kavram haritasının uygulanmasında karşılaşılan zorluklar

Tema 1. Bilişsel Alan

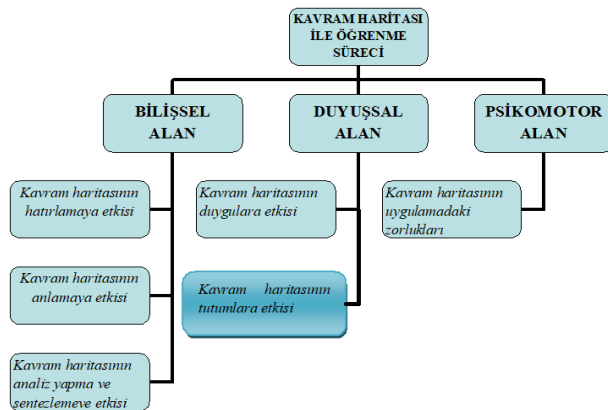
Bu tema, hatırlama//bilgi, kavrama ve analiz/sentez olmak üzere üç alt temadan oluşmuştur.

1. Alt Tema: Hatırlama/bilgi

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin çoğu (n:8) kavram haritalarını öğrenmeyi kolaylaştıran ve dikkati toplayan bir yöntem olarak nitelendirmiştir.

2. Alt Tema: Kavrama

Öğrencilerin yarısından fazlası (n:6) kavram haritalarının öğrenmede kalıcılık sağladığını ve anlamlı öğrenmeyi kolaylaştırdığı görüşünde bulunmuşlardır.

Şekil 3. Öğrencilerin Kavram Haritaları ile Öğrenme Sürecine İlişkin Belirlenen Tema ve Alt Temalar

3. Alt Tema: Analiz/Sentez

Çalışmaya katılan öğrencilerden birkaçı (n:4) kavram haritalarının konular arası bağlantıları açık hale getirdiğini ve konuyu bir bütün olarak görmelerini sağladığını ifade etmişlerdir.

Aşağıda öğrencilerin kavram haritalarının öğrenme sürecindeki bilişsel alana yönelik etkilerine ilişkin örnek ifadeleri verilmiştir.

“Kavram haritaları diğer yöntemlere göre daha anlaşılır, sade ve öz olarak konu anlatımı yapıyor. Dersler daha iyi anlaşılıyor. Akılda kalıyor.”

“Konu daha basit ve anlaşılır geldi, kavramların arasındaki ilişki çok iyi anlaşılıyordu. Örneğin haritada evrelerin bir arada olması, evreler arasındaki farkları karşılaştırmamı kolaylaştırdı.”

“Bu yöntem ile konuyu bütün olarak görme, şekilleri canlandırabilme ve ilişkilendirme imkânım oldu. Dersler bu şekilde daha iyi anlaşılıyor.”

Kaddoura ve arkadaşları kavram haritalarının hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme becerilerine ilişkin algılarına olan etkisini inceledikleri çalışma sonucunda, öğrencilerin çoğunluğu kavram haritalarının en önemli bilgilere odaklanmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler kavram haritalarının bakım planlarında öncelikleri belirlemelerine, eleştirel düşünme becerileri ve klinik karar verme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁹

Gomes ve arkadaşları, hemşirelik öğrencilerinin “Farmakoloji” dersinde kavram haritalarının kullanımı hakkındaki görüşlerini inceledikleri çalışma sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğu (%90) kavram haritalarının öğrenme sürecine katkı sağladığını, çoğunluğu (%63) ise dersin kavram haritaları ile işlenmesini istediklerini belirtmişlerdir.¹⁵

Fawaz ve Kavuran'ın hemşirelik öğrencilerinin kavram haritalarına yönelik görüşlerini araştırdıkları çalışma sonucunda öğrenciler, kavram haritalarını etkili, aktif öğrenme sağlayan, derse yönelik motivasyonlarını arttıran ve bağımsız öğrenmeyi kolaylaştıran bir yöntem olarak tanımlamışlardır.¹⁶

Turan'ın hemşirelik öğrencilerinin kavram haritalarına yönelik algılarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışma sonucunda ise öğrenciler, kavram haritalarını öğrenmelerini kolaylaştıran, öğrenilen bilgiler arasında bağlantı kurarak öğrenmelerinde kalıcılığı sağlayan bir yöntem olarak belirtmişlerdir.¹⁷

Tema.2. Duyuşsal Alan

Bu tema, duygular ve tutumlar olmak üzere iki alt temadan oluşmuştur (Tablo 1, Şekil 3).

Alt Tema 4. Duygular

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin çoğu (n:8) kavram haritalarının ilgi çekici, merak uyandıran ve etkileyici bir öğrenme yöntemi olduğunu belirtmişlerdir.

Alt Tema 5. Tutumlar

Çalışmada öğrencilerin yarısı (n:5) kavram haritası ile dersin sıkıcı olmadığını ve eğlenceli hale geldiğini belirtmişlerdir.

Aşağıda kavram haritası ile öğrenme sürecinde duyuşsal alana ilişkin öğrenci ifadelerinden bir kaç verilmiştir.

“Kavram haritası ile ders anlatılırken hiç sıkılmadan dinledim. Ders eğlenceliydi. Dersin ne zaman bittiğini anlayamadım, zaman çok çabuk geçti.”

“Ders daha ilgi çekici oldu. Kavram haritaları ilgi çekici, öğrenciyi dersden koparmıyor, dikkatini dağıtmıyor. Sürekli anlatan kişiyi dinlemek bir süre sonra sıkıcı olabiliyor, haritalar ise hem daha renkli hem de özet bilgi içeriyor. Bu şekilde olduğu için dersi anlayabilmek adına sürekli tetikte olmamı sağladı ”

“Dersler bu şekilde hem daha iyi anlaşılıyor hem de daha eğlenceli oluyor, bu sebeple diğer derslerde de kullanılmasını isterim.”

Atay ve Karabacak'ın kavram haritaları ile hazırlanan bakım planlarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada öğrenci görüşlerini de sorgulamışlardır. Çalışma sonucunda öğrencilerin kavram haritalı bakım planlarına ilişkin görüşleri; haritaların holistik yaklaşımı desteklediği, çapraz bağların kavramlar arasında ilişkilerin kurulmasını sağladığı, neden sonuç ilişkisini kurabildiklerini, kalıcı öğrenmeyi sağladığı ve bakım planını eğlenceli hale getirdiği yönündedir.²⁰

Uslu ve arkadaşları kavram haritasının hem teorik hem de klinik eğitimde kullanımını araştırdıkları çalışma sonucunda öğrenciler; kavram haritalarının, neden sonuç ilişkisini gösteren, bireyleri her açıdan ele alabilmeyi sağlayan akılda kalıcı ve eğlenceli bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmada ayrıca haritaların hemşirelik eğitiminde değerlendirme aracı olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir.²¹

Yöntemi araştırmamızla benzer olmamakla birlikte Chan, hemşirelik öğrencilerinin yapmış olduğu kavram haritalarını ve kavram haritalarının öğrenme faaliyeti olarak kullanımı hakkındaki görüşlerini inceledikleri çalışma sonucunda; öğrencilerin yarısı kavram haritalarının öğrenme etkinliğini arttırdığını, diğer yarısının ise bilgiyi kelime olarak sunmanın kavram haritalarından daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin yarıdan fazlası, kavram haritaları ile hemşirelik bakımı arasında bir bağlantı olduğunu düşünmüş çizimle öğrenmenin ilgi çekici bir yaklaşım olduğunu ve resimlerle karmaşık bilgileri daha kolay hatırlayabildiklerini, kavram haritalarının ilginç ve eğlenceli bir öğrenme şekli olduğunu belirtmişlerdir.²²

Tema 3. Psikomotor Alan

Bu tema kavram haritasının uygulanmasında karşılaşılan zorluklar alt temasında toplanmıştır (Tablo 1, Şekil 3).

Alt Tema 6. Kavram haritasının uygulanmasında karşılaşılan zorluklar

Çalışmaya katılan öğrencilerin birkaçı (n:2) kavram haritalarının karışık ve dikkatleri dağıldığında tekrar yakalayabilmenin zor olduğunu belirtmişlerdir. Bu tema ile ilgili örnek öğrenci ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

“Bir noktada kaçırınca derse tekrar konsantre olması zor, karışık bir yöntem.”

“Slayttan çalışmayı sevmediğim için kağıda aktarıp çalışıyorum, bu yüzden de haritayı kağıda aktarmak zor olabilir.”

Çalışmada öğrencilerin geleneksel yol ile ders anlatıma ilişkin görüşleri ise olumsuz yönde olup; dersin “Sıkıcı, bunaltıcı ve dikkat dağıtıcı olduğu, uzun sürdüğü ve verimsiz” olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Bazı öğrencilerin cümleleri aşağıda belirtilmiştir;

“Sıkıcı olabiliyor, ders gereksiz yere çok uzun sürüyor.”

“Akıcı değil, bir süre sonra dikkat dağılıyor. Sürekli anlatan kişiyi dinlemek bir süre sonra uykunun gelmesine neden oluyor”

“Dersler çok sıkıcı ve bunaltıcı geçiyor, verim açısından yetersiz.”

Yapılan çalışma sonuçları araştırmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun kavram haritalarına yönelik görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin bir kısmının kavram haritalarına yönelik olumsuz görüş bildirmelerinin nedeni öğrencilerin farklı öğrenme stillerine sahip olmaları ya da genellikle geleneksel yöntemler ile eğitime alışkın olmalarından kaynaklı olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda kavram haritaları ile eğitim verilen öğrencilerin çoğunluğunun kavram haritalarına yönelik görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik mesleğinin geleceğini inşa edecek öğrencilerin kavram haritalarına yönelik olumlu görüş bildirmelerinin; öğrenmeye yönelik güdü ve motivasyonlarını artırarak, gereksinim duyulan bilgi ve becerileri kalıcı olarak edinmelerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Sürekli değişen ve gelişen sağlık sisteminde öğrencilerin bireylere gereksinimleri olan hemşirelik bakımını sunabilmeleri için, düşünme becerileri geliştirilmelidir. Araştırmamızda öğrenciler kavram haritalarını konular arası bağlantıları açık hale getiren, kavramlar arası ilişkileri gösteren şemalar olarak değerlendirmişlerdir.

Bu nedenle kavram haritalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine olumlu katkıları olabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğu mesleklerine yönelik farklı kavramlar ile ilk kez Hemşirelik Esasları dersinde karşılaşmaktadır. Öğrencilerin bu kavramları anlamlı öğrenme yöntemleri ile öğrenmesi, öğrenmenin kalıcılığını artıracaktır. Bu nedenle kavram haritalarının özellikle bu derste kullanılması önerilebilir. Ayrıca öğrencilerin kavram haritalarını özet bilgi veren şemalar olarak tanımlamaları önemli bir bulgudur. Bu düşünceden hareketle, kavram haritalarının derslerin sonunda anlatımı özetlemede kullanılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Senemoğlu, N. (2018). "Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya". Ankara: Anı Yayıncılık.
2. Collier, A.D. (2018). Characteristics of an effective nursing clinical instructor: the state of the science. *J Clin. Nurs*, 27(1-2), 363-374.
3. Dönmez, S., ve Weller, B.K. (2019). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 42-48.
4. Kaya, E., Karatana, Ö., ve Öztürk Yıldırım, T. (2023). The relationship between the online learning process, 21st century skills and work readiness in senior nursing students. *Nurse Education in Practice*, 73, 103801.
5. Novak, J.D. (2011). "A Theory Of Education: Meaningful Learning Underlies The Constructive Integration Of Thinking, Feeling, And Acting Leading To Empowerment For Commitment And Responsibility". *Meaningful Learning Review*, 1 (2), 1-14.
6. Novak, J.D. (2010). "Learning, Creating, And Using Knowledge: Concept Maps As Facilitative Tools In Schools And Corporations". *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, 6 (3), 21 – 30.
7. Yıldız, R. (2016). Kavram Haritalarının Kullanımının Hemşirelik Öğrencilerinin Basınç, Ülseleri Konusundaki Başarısına ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
8. Akbaba, A. ve Özbicakci, S. (2021). "Türkiye’de Hemşirelik Klinik Eğitiminde Yenilikçi Yaklaşımlar: Kapsam Araştırması". *J Educ Res Nurs.*, 18 (4), 423-430.
9. Yahşi, B. (2022). Duodenal ve jejunoleal atrezili yenidoğanın bakımı: kavram haritası örneği. *J Curr Nurs Res*, 2(1): 30-37.
10. Pektekin Ç. (2013). "Hemşirelik Felsefesi Kuramlar-Bakım Modelleri ve Politik Yaklaşımlar". İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
11. Acun, A. ve Ordu, Y. (2023). The effect of self-breast examination training given with concept map on the health beliefs and self-efficiency levels of nursing students. *BSJ Health Sci*, 6(4): 632-639.
12. Ökten, Ç. ve Güdek Seferoğlu, E. (2022). Hemşirelik eğitiminde kavram haritası kullanımının yaratıcı düşünme eğilimleri ve akademik öz-yeterlik düzeyine etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 31(2): 229-234.
13. Gümüş, M., Binay Yaz, Ş. ve Şenol, S. (2020). Ülsertif Kolitin pediatrik bakımı ve kavram haritası. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3): 318 - 323.
14. Gerez Cantimer, G. ve Şengül, S. (2023). Eğitimde kavram haritalama çalışmaları: son 10 yılda ülkemizdeki kavram haritalama çalışmalarının durumu. *Uluslararası Psiko-Sosyal Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(5): 171-197.
15. Gomes, M.G. de., Tonn, N., Porto, R.P., Rodrigues, J.C., Pacheco, C.O. and Haas, S.E. (2020). "Concept Mapping: Student Perceptions Of Using A Teaching Tool In A Pharmacy Course". *Research, Society and Development*, 9 (9). <http://dx.doi.org/10.33448/rsd-v9i9.7696>.
16. Fawaz, M. and Kavuran, E. (2021). "Lebanese Nursing Students' Perceptions Regarding Use Of Concept Mapping". *Teaching and Learning in Nursing*, 16 (1), 48-52.
17. Turan, F.D. (2022). "Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersini Alan Hemşirelik Öğrencilerinin Kavram Haritasına İlişkin Algıları: Bir Metafor Çalışması". *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (1), 1-12. <https://doi.org/10.47479/ihead.951944>
18. Dil, S. ve Öz, F. (2014). "Hemşirelik Öğretiminde Bir Strateji: Kavram Haritasının Kullanımı". *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 81-89.
19. Kaddoura, M., VanDyke, O., Cheng, B. and Shea-Foisy, K. (2016). "Impact Of Concept Mapping On The Development Of Clinical Judgment Skills In Nursing Students". *Teaching and Learning in Nursing*, 11, 101-107.
20. Atay, S. ve Karabacak, Ü. (2010). "Kavram Haritası ve Kavram Haritalı Bakım Planı Hazırlanmasına İlişkin Öğrenci Görüşleri". *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3, 45-53.
21. Uslu, N., Korkmaz, Z., Başdaş, Ö., Avcı, Ö. ve Bayat, M. (2013). "Klinik Uygulamada Kavram Haritasının Kullanımı: Tip 1 Diabetes Mellitus". *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 99-105.
22. Chan, Z.Y.C. (2017). "A Qualitative Study On Using Concept Maps In Problem-Based Learning". *Nurse Education in Practice*, 24, 70-76. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.04.008>
23. Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2011). "Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri". Ankara: Anı Yayıncılık.
24. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri". Ankara: Seçkin Yayıncılık.
25. Tong, A., Sainsbury, P. and Craig, J. (2007). Consolidated criteria for reporting qualitative research (COREQ): A 32-item check list for interview and focus groups. *International Journal for Quality in HealthCare*, 19(6), 349-357. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzm042>.
26. Başkaya, E. ve Demir, S. (2023). The problems and information needs of patients with bipolar disorder during the treatment process: A qualitative study in Turkey. *Archives of Psychiatric Nursing*, 42, 45-54.